

Lunds Universitet
Statsvetenskapliga institutionen

STVM01
vt 2010
Vejleder: Anders Sannerstedt

Dimensionaliteten ved Folketingsvalgene 1998-2007

Mark Bromberger (B.Soc.Sc)
mark_bromberger@hotmail.com

Abstract

This essay is a study of dimensionality in Danish politics based on statements in the election manifestos from the elections to the Folketing (The National Parliament of Denmark) 1998-2007 from Socialdemokraterne (The Social Democrats), Det Radikale Venstre (The Social Liberals), Det Konservative Folkeparti (The Conservative People's Party), Socialistisk Folkeparti (The Socialist People's Party), Dansk Folkeparti (The Danish People's Party), Venstre (The Liberals) and Enhedslisten (The Unity List). The following three dimensions and corresponding scales are used in the essay: Value Politics (New Politics-Old Politics), Redistribution Politics (Left-Right) and Knowledge Politics (Civicism-Competencism). The results of the essay include that The Liberals and The Red-Green Alliance had the most evident positions on the New Politics-Old Politics scale. Concerning the Left-Right scale in the Danish politics there still is a clear difference between the traditional left- and right-wing parties. On the last policy dimension – Knowledge Politics – one may see a beginning cleavage between parties stressing social and civic skills in schools and parties stressing an educational system which main goal is to provide the labour market with competent work force.

Key words: Dimensionality, Value Politics, Redistribution Politics, Knowledge Politics, Denmark

Words: 9389

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. Introduktion
 - 1.1 Dimensionalitet
 - 1.2 Forskning om dimensionalitet i dansk politik
2. Forskningsproblemet
 - 2.1 Værdi- og fordelingspolitik
 - 2.2 Kundskabspolitik
 - 2.3 Forskningsspørgsmål
3. Metode og datasæt
4. Hvorfor studere valgmanifeste?
5. Politiske partier i Danmark
6. Resultater
 - 6.1 Socialdemokraterne
 - 6.1.1 Værdipolitik
 - 6.1.2 Fordelingspolitik
 - 6.1.3 Kundskabspolitik
 - 6.2 Det Radikale Venstre
 - 6.2.1 Værdipolitik
 - 6.2.2 Fordelingspolitik
 - 6.2.3 Kundskabspolitik
 - 6.3 Det Konservative Folkeparti
 - 6.3.1 Værdipolitik
 - 6.3.2 Fordelingspolitik
 - 6.3.3 Kundskabspolitik
 - 6.4 Socialistisk Folkeparti
 - 6.4.1 Værdipolitik
 - 6.4.2 Fordelingspolitik
 - 6.4.3 Kundskabspolitik
 - 6.5 Dansk Folkeparti
 - 6.5.1 Værdipolitik
 - 6.5.2 Fordelingspolitik
 - 6.5.3 Kundskabspolitik
 - 6.6 Venstre
 - 6.6.1 Værdipolitik
 - 6.6.2 Fordelingspolitik
 - 6.6.3 Kundskabspolitik
 - 6.7 Enhedslisten
 - 6.7.1 Værdipolitik
 - 6.7.2 Fordelingspolitik
 - 6.7.3 Kundskabspolitik
7. Konklusion
8. Undersøgte manifeste
9. Kilder

1. INTRODUKTION

1.1 Dimensionalitet

Begrebet *dimensionalitet* er navnet på den systematik der opviser at politiske konflikt- og samarbejdsstrukturer kan forstås gennem at studere hvilke dimensioner der præger et givet politisk systems indre liv. Endvidere er det af interesse at definere begrebet dimension; man skulle herved kunne antage at en dimension udgør en målingslinje. Et centralt spørgsmål inden statsvidenskaben vedrør hvor mange dimensioner der eksisterer i et politisk system. Dette spørgsmål er ikke mindst relevant ved analyser af partipolitiske systemer (Budge & Bara, 2001b:58). Tidligere studier af dimensionalitet i valgmanifeste har benyttet to (Robertson, 1976; Schofield & Laver, 1985), tre (Warwick, 2000), fem (Budge, Robertson og Hearl (red.), 1987) samt en venstre-højre-dimension og 20 andre dimensioner (Laver & Budge (red.), 1992) (optællingen kan man finde i Budge & Bara, 2001b:58).

1.2 Dimensionalitet i dansk politik

Tidligere studier af dimensionalitet i dansk politik har identificeret en todimensionalitet (se Borre 1999; Borre 2003; Stubager 2000 og Skjæveland, 2005). Skjævelands (2005:411) to dimensioner handler om en gammelpolitisk dimension der vedrør økonomiske spørgsmål og en nypolitisk dimension hvor områder som flygtninge- og invandrerpolitik kan placeres. Endvidere argumenterer Skjæveland (2005:412) at dimensionalitet er et brugbart rammeværk fordi det tilføjer nuancer til studiet af politiske standpunkter også hvis man ikke måler vigtigheden ("saliensen") i forskellige politiske dimensioner. I min opgave kommer jeg ikke at måle saliensen i de forskellige dimensioner. Imidlertid kan man fornemme sig om hvor vigtig en dimension er gennem information om hvor ofte et parti nævner et specifikt spørgsmål. Men for at bedre måle saliensen i studier af dimensionalitet tror jeg at man må udvikle en passende metode. Denne opgave måler således standpunkter og ikke saliens.

Ifølge Borre (2003:182) har todimensionaliteten eksisteret i dansk politik siden 1990. Stubager (2000:22-23) argumenter for at todimensionaliteten allerede begyndte i 1979. Der findes konsensus om at i hvert fald siden 1987 har todimensionaliteten i dansk politik været tydelig (Borre 2003:kap.11; Borre 1999:156-58; Stubager 2000:22-23). Hensigten med min opgave er at foruden den nu traditionale todimensionalitet også introducere en ny dimension i studiet af dimensionalitet i dansk politik. Jeg har valgt at benævne denne dimension *kundskabspolitik* for at markere at udviklingen af samfundet fra et post-industrielt til et videnssamfund indebærer at de politiske skillelinjer også forandres. Danmark er et interessant eksempel i denne sammenhæng fordi landet hører til verdens mest avancerede lande når det gælder forskning, udvikling og innovationer. I denne opgave kommer således tre teoretiske begreber for at beskrive forskellige politiske dimensioner at benyttes:

- **Værdipolitik:** *Denne dimension beskriver ikke-materielle politiske spørgsmål som ikke kan placeres langs en traditionel venstre-højre skala. I denne opgave kommer begreberne nypolitik og gammelpolitik at benyttes for at beskrive polerne langs denne politiske dimension. Den som har nypolitiske standpunkter sætter internationale foran nationale interesser, multikulturalisme foran national enhedskultur, økologi foran økonomi og pacifisme foran militære indsatser.*

- **Fordelingspolitik:** *Denne dimension beskriver traditionelle venstre-højre spørgsmål. I denne opgave kommer offentlig sektor og skattepolitik at benyttes som praktiske eksempler. Den som går ind for en større offentlig sektor og højere skatter kan siges indtage en venstrepolitisk standpunkt imens den som vil have en mindre offentlige sektor gennem privatiseringer og udliciteringer og lavere skatter har højrepolitiske standpunkter.*
- **Kundskabspolitik:** *Spørgsmål som vedrør kundskabssamfundets politiske dagsorden og som ikke kan beskrives som enten fordelings- eller værdipolitiske spørgsmål kommer i denne opgave at placeres i denne politiske dimension. For at beskrive polerne inden for kundskabspolitikken kommer begreberne civisisme og kompetencisme at benyttes. Civismen betoner et uddannelsessystem med fokus på at udvikle sociale og medborgerlige færdigheder imens kompetencismen går ind for et uddannelsessystem med fokus på at udvikle kompetencer for arbejdsmarkedets behov.*

Eftersom jeg ikke har nogen idé på andre begreber end nypolitik og gammelpolitik for at beskrive den værdipolitiske dimension kommer disse at benyttes i kodningen af valgmanifesterne. Man må notere at i afsnit 2.1 kommer begreberne nypolitik og gammelpolitik at benyttes på en forskellig måde.

1.3 Forskningsspørgsmål

Politiske valg forandrer politiske partiers måde at kommunikere på. Et tydeligt bevis for dette er netop publiceringen af valgmanifeste. I dansk politik med udtrykkelig magt for statsministeren at udskrive valg og partier på forhånd fuldstændig kan ha viden om når valget kommer at afholdes, kan man normalt ikke fremtage valgmanifeste gennem tidsmæssigt lange og bredt inkluderende processer. Dansk politik får i den anledning ofte i valgperioder karakteren af et intensivt demokrati hvor partierne hurtigt må omstille sine organisationer til valgapparater. De korte tidsrammer medvirker til at valgmanifesterne i de allerfleste fald er meget korte. Men dette er ikke den eneste faktor at beagte i denne sammenhæng. Valgkommunikation foregår gennem interaktion mellem partier og vælgere. For at denne kommunikation skal være så effektiv som muligt må partierne kommunikere på et direkte og afgrænset set for at kunne nå så mange vælgere som muligt. Spørgsmålet i denne henseende er også hvilken betydning valgmanifesterne har for det individuelle partivalg i Danmark. Det er klart at mange vælgere ikke læser valgmanifesterne, men får sin hovedsaglige politiske viden fra nyhedsaviser og tilsvarende aktører uden en klar reference til valgmanifeste. Dog bør valgmanifesternes betydning ikke helt udelukkes fordi de fylder en central funktion som partiernes politiske oplæg i de intensive politiske perioder af valgkampagne.

Denne opgave har som hensigt at give indsigt om syv danske politiske partiers positioner langs en fordelingspolitisk venstre-højre-, værdipolitisk nypolitik-gammelpolitik- og kundskabspolitisk civisistisk-kompetencisistisk skala. For at nå dette mål kommer valgmanifeste fra de fire Folketingsvalgene under tidsperioden 1998-2007 at benyttes. Måske er ikke danske valgmanifeste de mest lempede når det gælder studier af indholdet fordi danske partier ikke tenderer at præsentere detaljerede valgmanifeste (Pedersen & Knudsen, 2005:160). Hansen (2006:215) skriver at: "Det kan med god ret antages, at partierne har mere en slags valgprogram liggende på lager." Således udgør denne opgave et forsøg at også benytte danske valgmanifeste for analyser av politiske dimensioner. Det udvalg af dokumenter der er blevet analyserede som valgmanifeste er forhåbentlig relevante for denne opgave.

De syv partier som kommer at studeres er – efter opstillingsbogstav – Socialdemokraterne (A), Det Radikale Venstre (B), Det Konservative Folkeparti (C), Socialistisk Folkeparti (F), Dansk Folkeparti (O), Venstre (V) og Enhedslisten (Ø). Jeg mener at disse partier er relevante for en studie af dimensioner i dansk politik fordi samtlige fik mandater i Folketinget ved de fire valg der fandt sted 1998-2007. Eftersom jeg har valgt at studere valgmanifeste fra mere end et valg bliver forskningsspørgsmålet for opgaven: *Hvordan placerede sig de syv studerede partier positioner langs de tre teoretisk definerede dimensioner mellem Folketingsvalgene fra 1998 til 2007?* I denne opgave kommer redegørelsen af resultatet at præsenteres parti-for-parti. Den teoretiske ramme for opgaven kommer at tillempes på seks praktiske politiske områder. Disse er:

- 1) Danmarks relation til omverdenen (værdipolitik)
- 2) Integrationen i det danske samfund (værdipolitik)
- 3) Miljø (værdipolitik)
- 4) Offentlig sektor (fordelingspolitik)
- 5) Skattesystemets udformning (fordelingspolitik)
- 6) Kundskabssyn (kundskabspolitik)

Et problem med dette udvalg skulle kunne være at jeg har valgt forskellige antal spørgsmål at studere for de tre forskellige dimensioner. Men eftersom denne opgave ikke studerer saliens men politiske standpunkter anser jeg at udvalget er tilstrækkeligt og forhåbentligt relevant for forskningsspørgsmålet.

2. Teori

2.1 Værdi- og fordelingspolitik

Ifølge Inglehart (1977:3) har værdierne i vestlige befolkninger blevet ændrede fra en overvejende betoning på materielt velvære og fysisk sikkerhed mod en større betoning ved livskvalitet. For det politiske system indebærer dette at udover krav om deltagelse kommer andre typer af spørgsmål at nå den medborgerlige diskurs, spørgsmål der ikke kun har at gøre med økonomiske behov men også gælder forskelle i livsstil (ibid.:13). Tidligere havde fremgangen hos lederskabet i samfundet kunnet måles på hvor meget økonomisk vækst man kunde skabe uden at tage langsigtede konsekvenser i betragtning (ibid.:16). Ibid.:28 definerer begreberne materialisme og postmaterialisme gennem at stille spørgsmålet hvilke to af følgende sager man lægger mest vægt ved:

- 1) at opretholde orden i landet
- 2) give folket mere at sige til om ved vigtige politiske beslutninger
- 3) bekæmpe stigende priser
- 4) beskytte ytringsfrihed

Herved er spørgsmålene om orden i landet og stigende priser at betragte som materialisme fordi de udtrykker fysiske behov mens spørgsmålene vedrørende folkelig indflydelse og ytringsfrihed kan betragtes som postmaterialisme fordi de ikke giver udtryk for direkte materielle bekymringer (Zilliacus, 2001:44). Ibid:34 laver en klassificering mellem gammelpolitik og nypolitik og deler disse kategorier ind i tre underkategorier: elektoral base, værdirelaterede funktioner samt organisatoriske funktioner. Forskellen herved som Zilliacus (ibid.) gør handler om at gammelpolitik udgøres af en konflikt mellem kapital og arbejde, betoner levestandard/økonomisk vækst/sikkerhed, tror på teknologisk udvikling, ønsker at beholde en indenlandsk orden/traditionelle livsstile, repræsenter interesser hos en specifik social klasse, er forpligtet til en overrideologi samt langetablerede partiloyaliteter. Nypolitik er å andre siden baseret på konfliktperspektivet økonomisk vækst mod miljøbeskyttelse, betoner livskvalitet/økologisk bevidsthed/selvrealisering, har en stor mistro til teknologisering, vil fremme individualisme, feminisme, minoritetsrettigheder/alternative livsstile, repræsenter globale spørgsmål, støtter forskellige politiske spørgsmål mere end en ideologi samt ikke-etablerede partiloyaliteter. For at udtrykke sig kort og koncis er gammelpolitik en konflikt over fordeling af materielle ressourcer (Sommer Harrits et al., 2010:12) der kommer til udtryk i holdninger overfor velfærdsstaten, økonomisk vækst og ligestilling samt værdier vedrørende materielle varer (ibid.:22). Ibid. definerer nypolitik som et modsætningsforhold mellem xenofobiske, fatalistiske og kulturelt konservative værdier og attituder mod kulturelt liberale, tillidsfulde og globalt orienterede værdier. Nypolitik ifølge Kitschelt (1994:20-3. I Gibbons, 2009b:4) handler om opdelinger som authoritarianisme-libertarianisme. Laver & Garry (2000:628-29) benytter opdelingerne liberalisme-permissivisme og ikke-traditionelle sociale værdier kontra konservativt restrive værdier/traditionelle sociale værdier. Gibbons (2009a:4) definerer venstre-højre skalaen som en dimension – venstre-højre dimensionen kan også ses som en teori (Budge & Bara, 2001b:57) eller som en binær klassifikation (Mikhaylov et al, 2010:ski 3) – der har at gøre med økonomisk politik og fordeling samt gammelpolitik-nypolitik som en anden skala der har at gøre med spørgsmål over miljø, kvinders rettigheder, ytringsfrihed, nedrustning, deltagelsesdemokrati kontra lov og orden, forsvar, økonomisk

vækst og infrastruktur. Men *ibid.* udtrykker også at kritik mod begrebet nypolitik for at alle nypolitiske spørgsmål ikke er nye samt at kohærens mellem de gammelpolitiske-nypolitiske spørgsmålene er lille. I praktisk politik kan forskelle i økonomisk politik komme til udtryk gennem at venstrepartier betoner politik for beskæftigelse imens højrepartier er bekymrede for inflation (Hibbs, 1977; Anderson 1995. I Budge, 2000:108). I et af de første studier af konkurrence mellem politiske partier udtryktes at venstre-højre-dimensionen er baseret på uoverensstemmelser over regeringens intervention i det økonomiske liv (Downs, 1957. I Huber & Inglehart, 1995:74-5). Omtrent 20 år senere argumenterede Inglehart & Klingemann (1976. I Huber & Inglehart, 1995:74-75) at koblingen mellem politik og økonomi ikke nødvendigvis udgør den vigtigste aspekt vedrørende venstre-højre skalaen men at venstre-højre skalaen er kulturelt og temporalt konditioneret. Vælgeradfærd kan sammenkobles med de gammel- og nypolitiske dimensioner (Sommer Harrits, 2010:13-5). På basis af en vælgeranalyse kan man konstatere at Socialdemokraterne, Det Konservative Folkeparti og Venstre er partier med en gammelpolitisk tendens og Det Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti og Dansk Folkeparti er partier med en nypolitisk tendens. I finsk politik er Vihreät/De Gröna den primære repræsentant for nypolitik (Zilliacus, 2001: 27). Men også dette parti er blevet påvirket af gammelpolitiske bølger. Den økonomiske krise i Finland under 1990'erne medførte en genkomst for gammelpolitik (Zilliacus, 2001:44) og Vihreät/De Gröna fik en tydeligere politik når det gælder beskæftigelsespolitik (Zilliacus, 2001:45). Genom opkomsten af nypolitikken har også begreberne venstre og højre ændret karakter og skabt en ny skillelinje mellem en industriel gammelvenstre og en postindustriel nyvenstre (Zilliacus, 2001:34). Forsøg har også lavets til at tale om en højre-midten-venstre skala (Borg, 1966:99). Alternativ til at tale om venstre og højre er blevet præsenterede af Huber & Inglehart (1995: Appendiks 3, 91) – deres alternativer er libertariansk/auktoritariansk samt progressiv/konservativ. Budge (1994:457) udtrykker at en endimensional venstre-højre-skala gør præsentationen for offentligheden nemmere. Budge & Klingemann (2001:19) betragter at venstre-højre-dimensionen er den vigtigste partipolitiske og ideologiske indikator. Huber & Inglehart (1995:73) konstaterer at konkurrence mellem partier har tendensen at skabe en central ideologisk dimension af politisk diskurs som organiserer den politiske konflikt og skaber forbindelser mellem borgere og politiske partier. I avancerede industrielle demokratier har det værktøj der er blevet benyttet for at beskrive denne centrale dimension været venstre-højre skalaen. Imidlertid har dramatiske forandringer i verden medført at den grundlæggende betydning af venstre-højre skalaen er blevet udfordret (Huber & Inglehart, 1995:74). Berlinmurens fald har medført at verden fået mange nye demokratier hvilke har forandret det økonomiske, sociale og politiske system i mange lande noget som gør det nødvendigt at revidere terminologien for at beskrive ideologiske attituder og positioner af politiske partier (*ibid.*). Andre store politiske forandringer som skulle kunne anføres herved er transformationen af klassesamfundet, informationsteknologiens udvikling, globaliseringsprocessens intensivering, nyliberalismens sejrer og realsocialismens sammenbrud (Fagerholm 2008: 226. Efter Melin, 1999; Eley, 2002:429 ff.; Beck, 2004; Duménil & Lévy, 2004; Harvey, 2007). Bjereld & Demker (2008:95) betoner at det bliver sættet spørgsmålstejn ved den gamle venstre-højre skala og at den bliver omtolket gennem at individualisme, grænseoverskridende i mange former, genusspørgsmål og mistro mod kollektive systemer øger. Derfor er det vigtigt at forstå at begreberne venstre og højre ændrer forklædning gennem samfundets forandring (Bjereld & Demker, 2008:76). Den globale udvikling giver de nationale politiske kontekster sin egen nuance (*ibid.*). Downs (1957. I Weisberg & Rusk, 1970: 1168) argumenterer for at det politiske verdensrum er endimensionalt; Stokes (1963. I Weisberg & Rusk, 1970:1168) siger imidlertid at dette kun udgør en antagelse fordi konkurrence mellem

politiske partier kan ske i en multidimensional kontekst. Weisberg & Rusk (ibid.) når konklusionen at spørgsmålet om antallet dimensioner er et empirisk spørgsmål. Budge (2000:107) henviser til Huber & Inglehart (1995:78) der identificerer 10 kategorier for at studere venstre-højre skalaen: økonomi/klassekonflikte; centralisering af magt; auktoritarianisme kontra demokrati; isolationisme mod internationalisme; traditionel kontra ny kultur; xenofobi; konservatisme kontra forandring; ejendomsrettigheder; nationalt forsvar. Fagerholm (2008:226) skriver at gammelpolitikken har nationalistiske perspektiver imens nypolitikken har en global ansats.

Man kan ane at forskningen om de værdi- og fordelingspolitiske dimensioner er stor og trods at der eksisterer forskellige begreber for at beskrive dimensionerne er de meget brugbare ved studier af dimensionalitet i politiske systemer. Der er også en stor konsensus om forskellen mellem disse to *standarddimensioner*. Når det gælder forskningen om den tredje dimension i denne opgave er forskningen meget mere begrænset og endnu at betragte som ny.

2.2 Kundskabspolitik

Bjereld (2009-12-29) mener at udviklingen inden for kommunikationsteknologien har medført en opdeling mellem kundskab og marked. Herved opfatter man kundskab enten som et produkt på et åbent marked eller som en basal ressource for hele samfundet. En sådan distinktion påmindes om opdelingen mellem kompetencisme (Bjereld eksemplificerer med ”beskæftigelsesegnethed”) og civisme. Fremvæksten af en kundskabsøkonomi/kundskabssamfund skaber således en ny politisk dimension, der er autonom fra venstre-højre og nypolitik-gammelpolitik dimensionerne. Med udviklingen af en kundskabspolitisk dimension med kreativitet og innovation som det 21. århundredes vigtigste produktivkræfter (Bjereld & Demker, 2008:191) forandres det politiske samtal og bliver mere koncentreret ved spørgsmål om individet og hverdagslivet, imens statens rolle som fordeler af ressourcer og garant for tryghed forskydes til baggrunden (ibid.:111). Det traditionale syn på kundskab er blevet erstattet af betoning på egenskaber som social kompetence, evne til at arbejde i gruppe og personlighedsudvikling (ibid.:194). Dermed konstateres at der findes to forskellige syn på kundskab:

- 1) Universalitistisk kundskab som gør krav på sandhed i eksistentiel mening
- 2) Påstandskundskab, hvor muligheden at tilegne sig andre værdier med hjælp af kundskaben står i centrum

Det første synet på kundskab kan siges være civisme imens det andre synet handler om kompetencisme.

3. Metode og datasæt

For denne opgave har jeg manuelt kodet 28 valgmanifeste gennem at formulere følgende spørgsmål:

- 1) *Hvordan ser partiet på Danmarks relation med omverdenen?*
- 2) *Hvordan ser partiet på integrationen i det danske samfund?*
- 3) *Hvordan ser partiet på miljøet?*
- 4) *Hvordan ser partiet på den offentlige sektor?*
- 5) *Hvordan ser partiet på skattesystemets udformning?*
- 6) *Hvilket syn har partiet på kundskab?*

Disse spørgsmål har givet mig empiriske data for at gennemføre en analyse af partiernes standpunkter langs tre politiske dimensioner. Jeg har forsøgt at benytte valgmanifesterne til at finde det bedste svar på de seks formulerede spørgsmål hvilket ikke har været en enkel opgave fordi det ibland har været mere end en formulering som havde kunnet udgøre et relevant svar. Der findes blandt de analyserede valgmanifeste eksempler på såvel pressemeddelelser som mere publikumsrettede pjecer. Visse af valgmanifesterne er lange (mere end 10 sider) og andre er meget korte (mindre end en side). Når det gælder valgene findes der en langt bedre logisk systematik med kun et forbehold: valget i 2001 betragtes i almindelig diskurs som et såkaldt trippelvalg; på en og samme dag fandt valg til Folketinget, amter og kommuner sted. Selvfølgelig hade man kunnet inkludere flere partier i analysen da der findes andre partier, som har stillet op i samtlige fire valg og partier der har stillet op i 1-3 af disse valg. Imidlertid skal man huske at de syv analyserede partier udgør de partier som ved de fire valg har fået repræsentanter i Folketinget. Andre omstændigheder, som bidrager til at gøre udvalget repræsentativt er at det blandt de seks partier både findes regerings- og oppositionspartier samt partier, som normalt kategoriseres som tilhørende den politiske venstre- og højresiden i fordelingspolitiske (her afgrænset som holdningen til fordelingspolitik af indkomster og andre fysiske midler) såvel som værdipolitiske (holdningen til samfundets idemæssige fundament). I denne opgave kommer som allerede er blevet nævnt en kundskabspolitisk dimension at studeres.

4. Hvorfor studere valgmanifeste?

Valgmanifeste er gode indikatorer på politiske partiers ideologiske holdninger (Downs, 1957:105-12. I McDonald & Budge, 2005:50). I en tid da vælgere shopper rundt mellem partier der alle appellerer til en median elektoral position (McDonald & Budge, 2005:52) udgør valgmanifeste et passende studieobjekt for at analysere forskelle mellem partier. Tendensen er også at partier i større udstrækning betoner vægten af valgmanifeste gennem at lade konsulter hjælpe politiske partier at udvikle ideer. Tre tydelige eksempler er ifølge Vassallo & Wilcox (2006:414) ”Contract with America” som Det Republikanske Parti lancerede i det amerikanske kongresvalg 1994, opkomsten af *New Labour* i Storbritannien og politiske aktører i nye demokratier som bliver assisterede af konsulter for at udvikle policies. Et centralt spørgsmål er hvad som skal defineres som et valgmanifest. Gibbons (2003:21) definerer såvel tekstdokumenter som partiledertaler i en studie af valget 1949 til det newzealandske parlament. Endvidere har partier i politiske valg præsenteret mere end et valgmanifest (Gibbons, 2003:3). Hensigten med et valgmanifest er at præsenterer hvilken politisk platform et parti har. Risikoen er dog at love alt for at ikke skade noget interesse i samfundet (Schedler, 1998:202). Men politiske ideer forandres over tid hvilket gør at valgmanifeste er meget egnede dokument for at studere forandringer i politiske partiers politik samt vælgernes præferencer Gibbons (2003:2). Og man må huske at valgmanifeste forsøger at fremme prioriteringer og de spørgsmål som et parti beskæftiger sig med og nedtone andre prioriteringer og spørgsmål (Budge & Bara, 2001a:7). Argumenter for at studere valgmanifeste er flere. Det mest grundlæggende er at de udgør et sæt af centrale standpunkter af partiholdninger (Budge, Robertson, and Hearl (red.), 1987:18). I Budge et al., 2006:164) samt at vurdering af kollektive aktørers politiske præferencer er en central opgave for al statsvidenskab (Budge, 2000: 103).

Indholdet i valgmanifeste består af officielle udtalelser der er repræsentative for hele partiet (Budge et al., 2006:164). Som internationalt politisk fænomen benyttes forskellige begreber for at navngive valgmanifeste. For eksempel siger man ”valgmanifest” i Storbritannien, imens man siger ”valgplatform” i USA (Budge, 2000:455). Uanset valg af begreb har valgmanifeste i alle lande fælles funktioner (Budge & Hofferbert, 1990; Budge & Hofferbert, 1992; Hofferbert & Klingemann, 1990):

- 1) De er de eneste helt officielle erklæringer af et partis politik indfør et valg
- 2) De udgør den eneste plan for hele samfundet som produceres af nogen organisation
- 3) De sætter dagsorden for regeringer.

Valgmanifeste udvikles gennem lange og hårde debatter på konferenser og konventer hvilket indikerer på at de er centrale for partierne (ibid.). I nogle lande distribueres dem til samtlige hushold og i andre præsenteres de gennem media og television. Lanceringen markerer startskuddet for valgkampagnen og referencepunktet for den offentlige diskussion om partiernes politik (ibid.). Studier af valgmanifeste kan beskrive såvel hvornår og i hvilken udstrækning partier er været forskellige (Budge & Bara, 2001b:53), hvilket gør valgmanifeste til gode studieobjekt for at analysere forandringer i politiske systemer over lange tidsintervaller.

Hvilke faktorer styr så formuleringen af et valgmanifest? Meneses et al. (1999:416) nævner

- 1) partiets ideologi
- 2) den politik den siddende regering driver
- 3) vælgernes præferencer samt
- 4) holdninger indenfor partiet selv.

For et oppositionsparti kan opportuniste for at kun vinde valg eller ideologi for at udtrykke partiets ideal udgøre en risiko for den elektorale strategi (ibid.:417). Gennem Nash' løsning (*Nash Equilibrium*) drager (ibid.:424) konklusionen at et parti kommer at formulere en mere højreorienteret politik hvis vælgere befinder sig mere til højre eller hvis den siddende regerings politik er højreorienteret. Ibid. (1999:425) har identificeret en tendens at forskellene mellem partier ikke er meget store. Imidlertid kan man ane forskellige ideologier og budskaber og disse har en baggrund i at partier ikke kun stræber efter at vinde valg men også at repræsentere principper og mål som både har at gøre med at præsentere en ideologi og et budskab samt at vinde valg (ibid.). Således bliver spørgsmålet i denne henseende hvilke middel der benyttes for at sprede kendskab om valgmanifesterne? Et svar er at erfarne borgere har tillid til presse og television imens yngre borgere benytter mobile redskaber for kommunikation (Semetko, 2006:515). I det spanske valg 2008 til *Las Cortes Generales* spillede Internet en vigtig rolle når det kom til kampagneteknik og kontakt mellem vælgere og politiske partier (Peytibi et al., 2008:28, 36). Siden begyndelsen af 2006 var det muligt at finde dokumenter fra politiske partier på Internettet (ibid.:27). Ved det nævnte valg kunde man på de politiske partiers hjemmesider finde valgmanifeste (ibid.:28). Internettet har bidraget til at forandre metoderne for at bedrive valgkampagne i Spanien og i andre lande på mere end en måde:

- 1) Interaktiviteten mellem partisystemet og borgerne har øget
- 2) Søg efter metoder for *crowdsourcing* (et eksempel skulle kunne være at lade vælgere udvikle valgmanifeste)
- 3) Udbytte af formater som video, bilder og lyd
- 4) Etablering af sociale netværk
- 5) Personlig kampagne via Internettet (ibid.: 28-29).

I Tyskland har partier virtuelle partihøjkvarter (Bieber, 2000:59). Internetseringen giver tydeligt konsulenter inden for Public Relations nye forretningsmuligheder (Bieber, 2000:62). Disse nye realiteter kommer formodentlig at bekræfte kendsgerningen at valgmanifeste er skrevne på et rakt sprog for et bredt publikum (Budge, 2001b:211).

5. Politiske partier i Danmark

Valgmanifester opstår ikke i et socialt vakuum. Derfor kan det være af interesse at få en baggrund til det danske partilandskab som er det politiske miljø som udgør den studiemæssige kontekst for denne opgave. Derudover kommer de fire studerede valgene at redegøres for. Den nationale kontekst spiller stædigvarende en vigtig rolle som en kognitiv rammesætning for tolkning og analyse af såvel globale som nationale politiske systemer og processer. Det danske partisystem beskrives ifølge Budge & Klingemann (2001:35 & 41) som et system med proportionel repræsentation med valgalliancer hvilket indebærer at regeringsalternativ er klare foran valg og gennem forhandlinger efter valget bestemmes det hvilke partier som skal indgå i regeringen. Frem til 2001 kunne partisystemet siges være baseret på moderat flerpartisme (Bale, 2005:107), i det at der fandtes flere end tre partier med national rækkevidde repræsenteret i Folketinget samt at den politiske kultur i Danmark udviklet sig til en forhandlings- og samarbejdskultur i det at den politiske midtes indflydelse gennem det 20. århundrede har været anselig. I sær har Det Radikale Venstre spillet en rolle som en brobygger eller ”formidlende midterparti” (Skou, 2005:560) i dansk politik gennem regeringsamarbejde med såvel borgerlige partier som Socialdemokraterne. Efter Folketingsvalgene i 2001, 2005 og 2007 er således spørgsmålet hvis det danske partisystem nærmere bestemt har antaget karakteren af et polariseret tobloksystem baseret på en borgerlig blok bestående af regeringspartierne Venstre og Det Konservative Folkeparti samt regeringens støtteparti Dansk Folkeparti, og på den anden side af det politiske spektrum et centrum-venstre blok bestående af Socialdemokraterne, Det Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti og Enhedslisten. En anden relevant fornemmelse af det danske partilandskab er at det efter de tre valgene i det 21. århundrede udviklet sig til de facto-topartisme med lederne for Venstre og Socialdemokraterne som de eneste personer med reel mulighed til at gøre krav på posten som regeringschef og hvor de andre partier – Det Konservative Folkeparti, Dansk Folkeparti og Liberal Alliance på den borgerlige kant og siden marts 2010 også Fokus (Andersen, 2010-03-10) samt Det Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti og Enhedslisten på den politiske centrum-venstre-fløj – iklæder sig rollen som ”juniorpartier” eller ”juniorpartier i oppositionsstilling”, hvis det blok man er en del af ikke sidder i regeringen. Med dette som baggrund kan man konstatere at en rimelig tolkning af det nuværende tilstand i det danske partisystem er at det udviklet sig et system med senior- (Venstre og Socialdemokraterne) og juniorpartier hvilken imidlertid har en aftagende tendens i hvert fald når det gælder opbakning i valgene for Venstre og Socialdemokraterne. I valget 1998 fik Socialdemokraterne og Venstre sammenlagt 59.9% af stemmerne. Samme tal i valgene 2001, 2005 og 2007 var 60.3%, 55.8% samt 51.8%. Desuden bør man huske at dansk politik trods Socialdemokraternes og Venstres dominans under større delen af 1900-tallet (Bille & Pedersen, 2004:207) og ind på 2000-tallet har præget af såkaldt glidningspolitik (Lijphart, 1977:111) der er karakteriseret af samarbejde mellem de store partier i Folketinget noget som har sin historiske forklaring at siden 1909 har intet politisk parti i Danmark haft egen majoritet i det nationale parlament (Bille & Pedersen, 2004:208). Set fra en længere tidshorisont skulle denne realitet med stor sandsynlighed kunne udgøre en *realignment* (se f.eks. Dalton et. al., 1984:kap. 1) af den parlamentariske tilstand i Danmark efter den metamorfose der fandt sted i forbindelse med 1973 års Jordskredsvalg, hvor hele fem nye partier – Retsforbundet, Danmarks Kommunistiske Parti, Centrumdemokraterne, Kristendemokraterne og Fremskridtspartiet – fik repræsentation i Folketinget, hvilket medførte betydende mandatmæssige tab for de fire klassiske partier. Ved 1920 blev det klassiske danske partisystem etableret (Bille & Pedersen, 2004:208) – i dansk politik bestod dette

partisystem af Socialdemokraterne, det vil sige arbejderbevægelsens parti – tilsvarende Socialdemokraterna i Sverige, Det Radikale Venstre, husmændenes og den urbane intelligentsias parti – tilsvarende Folkpartiet i Sverige, Det Konservative Folkeparti, embedsmændenes og det private erhvervslivs parti – tilsvarende Moderaterna i Sverige – samt Venstre, landbrugets parti – tilsvarende Centerpartiet i Sverige.

Antorini et al. (2002:53) skriver at: ”Det klassiske partisystems undergang betyder samtidig at de klassiske partiers helhedssyn på politik og på verden i bredere forstand går i opløsning.” Dette sammen med samfundets individualisering har medført at den individuelle vælger stemmer efter egen overbevisning og refleksion, og ikke efter traditionelle mønstre eller social position. *Class voting* er således blevet erstattet af *issue voting* (Borre, 2003:438). Derfor må de politiske partier i sin valgkommunikation søge nye veje for at kommunikere med vælgerkorpset. I fremtiden indebærer dette måske at partiernes valgmanifeste bliver kortere men hvor vælgerne stimuleres og opfordres til at tage kontakt med de politiske partier for at fremføre sine personlige henvendelser. Tendensen er allerede en kendsgerning i det at samfundslivets Internetisering skabt muligheden for konstruering af nye arenaer og kanaler for politisk kommunikation og samtale.

Under 2000-tallet er det specielt interessant at studere Dansk Folkepartis udvikling. Partiet blev dannet i 1995 af fire tidligere medlemmer af Fremskridtspartiet. Under de borgerlige regeringsår siden 2001 har partiet haft en nøglerolle i dansk politik som støtteparti til regeringspartierne Venstre og Konservative. Skulle Socialdemokraterne og Socialistisk Folkeparti efter neste valg få muligheden at danne en ny regering kan partiet også då få politisk indflydelse (se f.eks. Gerlach, 2010-05-10 og Svane 2009-08-24). Man kan godt drage konklusionen at Dansk Folkeparti fået en central position i dansk politik.

6. Resultater

6.1 Socialdemokraterne

6.1.1 Værdipolitik

Danmarks relation med omverdenen

Når det gælder spørgsmålet om Danmarks relation med omverdenen har Socialdemokraterne talt om at ”Danmark kan ikke løse alle verdens problemer. Men vi kan yde et vigtigt bidrag ved at gå foran som et godt eksempel.” (S-1998), ”Danmark skal kunne klare sig i konkurrencen med udlandet.” (S-2001), intet standpunkt 2005 og ”I spidsen for en ny regering vil Socialdemokraterne gennemføre en serie initiativer, som sikrer, at Danmark inden vores værtskab for klimatopmødet i 2009 har verdens mest offensive klimapolitik.” (S-2007). Dette viser at spørgsmålet om Danmark og omverdenen kan have forskellige aspekter. 1998 peger partiet på at Danmark kan udgøre et positivt eksempel for verdenen, 2001 handler det om økonomi samt klimapolitik i 2007. Det første standpunkt er svært at placere langs en nypolitisk-gammelpolitisk skala imens standpunktet 2005 har en gammelpolitisk tendens og standpunktet 2007 en nypolitisk.

Integrationen i det danske samfund

I spørgsmålet om integration i det danske samfund siger partiet følgende: ”De der får asyl og varigt ophold i Danmark skal integreres ordentligt og hurtigt lære dansk, så de kan klare sig og få et arbejde.” (S-1998), ”Den bedste integration sker på arbejdspladsen.” (S-2001), ”[Socialdemokraterne går ind for målrettet skoleløft af de dårligste skoler, obligatorisk dansk fra 3-årsalderen og at fastholde 24-årsreglen, men droppe den urimelige startydelse.” (S-2005) og ”På integrationsområdet er det helt afgørende, at vi skaffer medborgere med anden etnisk baggrund uddannelse og arbejde i samme omfang som alle i vores samfund.” (S-2001). De standpunkter Socialdemokraterne giver udtryk for har en tydelig gammelpolitisk tendens i det at de betoner arbejdsmarkedsintegration og især studier af det nationale sprog som vejen til integration.

Miljø

Inden for miljøpolitikken har Socialdemokraterne gået til valg på følgende standpunkter: ”Vore efterkommere skal kunne drikke vandet og tage på fisketur. Vi har ansvaret for, at vi ikke videregiver et ødelagt miljø.” (S-1998), ”Bæredygtighed i udviklingen handler først og fremmest om hensynet til miljø og natur, men også om økonomisk og social bæredygtighed.” (S-2001), intet standpunkt (S-2005) og ”De menneskeskabte klimaforandringer er klodens ubetinget største miljøproblem.” (S-2007). Eftersom partiet både betoner økonomiske som økologiske aspekter af miljøet kan man sige at partiet i miljøspørgsmålet har en position mellem ny- og gammelpolitik.

6.1.2 Fordelingspolitik

Offentlig sektor

I synet på den offentlige sektor er den socialdemokratiske linje under de fire seneste valgene til Folketinget været: ”Vi vil – også i årene fremover – satse på nødvendige serviceforbedringer i det offentlige.” (S-1998), ”[Den] offentlige sektor kan og skal ikke klare alt.” (S-2001),

”[Socialdemokraterne går ind for ansættelse af flere lærere, læger og sundhedspersonale] [...]” (S-2005) og ”Vi lægger [...] op til nytænkning i driften af den offentlige sektor, f.eks. med nye muligheder for inddragelse af frivillige organisationer og en ny satsning på selvejende sociale virksomheder.” (S-2007). I dette spørgsmål Socialdemokraterne en position mellem venstre og højre fordi de ikke tydeligt vil gøre den offentlige sektor større men ikke heller går partiet ind for privatisering eller nedskæringer.

Skattesystemets udformning

Når det gælder skat siger Socialdemokraterne i sine valgmanifeste: ”[Vi] kan kun love et beskedent fald i skatterne.” (S-1998), ”[Fremtidens] unge skal ikke belastes af stigende skatter.” (2001), intet standpunkt (S-2005) og ”Vi vil fastholde skattestoppet, indtil der kan samles bredt flertal om en skattereform, som ikke hæver men omlægger skatten i en grøn, socialt retfærdig og konkurrencedygtig retning.” (S-2007). Også i dette fordelingspolitiske spørgsmål indtager Socialdemokraterne en position mellem venstre og højre i det at partiet hverken går ind for tydeligt højere eller lavere beskatning.

6.1.3 Kundskabspolitik

Kundskabssyn

Inden for den kundskabspolitiske dimension har Socialdemokraterne præsenteret følgende standpunkter: ”En bedre uddannelsesindsats kan give mange flere chancen for et normalt arbejde.” (S-1998), ”Vi skal ikke uddanne robotter til erhvervslivet men helstøbte samfundsborgere.” (S-2001), ”[Socialdemokraterne vil] styrke samarbejdet mellem universiteter og erhvervsliv [...]” (S-2005) og ”Vi vil [...] sikre at ingen folkeskoleelever skal gå i klasser med over 24 elever.” I dette spørgsmål kan man sige at Socialdemokraterne har præsenteret både civisistiske (i S-2001) og kompetencistiske (S-1998 og S-2005) standpunkter.

6.2 Det Radikale Venstre

6.2.1 Værdipolitik

Danmarks relation med omverdenen

I synet på Danmarks relation med omverdenen har Det Radikale Venstre sagt følgende: ”Danmarks deltagelse i internationalt fredsbevarende arbejde viser, at dansk forsvar nytter.” (RV-1998), ”[Danmark] er en del af verden [...], og vi har en elementær interesse i at påvirke med danske synspunkter i retning af en verden, der bygger på fred, forståelse, samarbejde og menneskerettigheder.” (RV-2001), ”Danmark skal bruge sin plads i Sikkerhedsrådet til at styrke den internationale retsorden.” (RV-2005) og intet standpunkt (RV-2007). Eftersom partiet tydeligt både 2001 og 2005 talte om behovet af et stærkt internationalt retssamfund kan man sige at partiet i dette spørgsmål har en tydelig nypolitisk retning. Standpunktet fra 1998 er sværere at kategorisere fordi det både taler om internationalt fredsarbejde men også betoner behovet af et nationalt forsvar.

Integrationen i det danske samfund

Når det gælder integrationen i det danske samfund har Det Radikale Venstre præsenteret følgende standpunkter: intet standpunkt (RV-1998), ”En forbedret integration, også på arbejdsmarkedet, er afgørende for at sikre en politisk og social udvikling i Danmark uden ødelæggende modsætninger.”

(RV-2001), ”Vi har fremlagt forslag til integration, der kan tiltrække kvalificeret arbejdskraft til Danmark og integrere de mennesker, som bor her, gennem krav til danskundervisning, stærkere netværk omkring de unge og lettere adgang til arbejdsmarkedet gennem lavere skat.” (RV-2005) og ”[Vi] er garanten for en anstændig udlændingepolitik.” (RV-2007). Standpunktet 2007 kan måske tolkes som nypolitisk, imens partiets standpunkter 2001 og 2005 var gammelpolitiske med fokus på arbejdsmarked og kundskaber i dansk.

Miljø

Det Radikale Venstre har inden for miljøpolitikken haft disse standpunkter: ”Produktionen skal ske på et bæredygtigt grundlag under øget hensyn til etik, miljø og sundhed.” (RV-1998), ”Der skal sættes stærkere ind imod truslerne mod det globale miljø.” (RV-2001), ”Naturbeskyttelse skal vægtes højere end økonomiske interesser, og naturarealerne skal fordobles.” (RV-2005) og ”En bæredygtig fremtid forudsætter reformer nu.” (RV-2007). Standpunkterne 1998, 2001 og 2005 kan sige være nypolitiske fordi de udtrykker at miljøspørgsmålet ikke kun er et nationalt spørgsmål og at økologi er vigtigere end økonomi når det gælder beskyttelse af natur.

6.2.2 Fordelingspolitik

Offentlig sektor

I synet på den offentlige sektor har Det Radikale Venstre formuleret: ”Vi vil forny velfærdssamfundets sociale ansigt. Vi skal skabe plads til dem, der aldrig har fået en chance.” (RV-1998), ”Det Radikale Venstre mener, at omstrukturering af sundhedsvæsenet kan øge effektiviteten.” (RV-2001), ”Vi vil modernisere den offentlige sektor, så den bygger på tillid og ansvar til medarbejderne i stedet for på statslige reguleringer og kontrol.” (RV-2005) og ”Vi vil skabe en offentlig sektor baseret på tid, tillid og faglighed.” (RV-2007). I intet af valgene kan man sige at Det Radikale Venstre har præsenteret en tydelig standpunkt der kan kategoriseres som enten venstre eller højre når det gælder den offentlige sektor fordi partiet præcis som Socialdemokraterne ikke taler om at gøre den offentlige sektor større og ikke heller går partiet ind for privatiseringer eller nedskæringer.

Skattesystemets udformning

I skattepolitikken er den radikale linje: ”Vi vil indrette skattesystemet, så det kan betale sig at arbejde, at spare op, at uddanne sig og at passe på miljøet.” (RV-1998), ”[Det Radikale Venstre] foreslår at skatten på arbejde skal ned.” (RV-2001), ”Det radikale forslag er at sænke skatten på arbejde til 42 pct. for de fleste indkomster.” (RV-2005) og ”[Vi vil have] en grøn skattereform, der beskatter forurening og letter skatten på arbejde.” (RV-2007). Standpunkterne 2001 og 2005 viser tydelige højrestandpunkter i det at partiet går ind for skattelettelse. Standpunktet 1998 gør en interessant kobling mellem skatte og miljø hvilket er en indikation på at værdi- og fordelingspolitik kan kombineres. Når det gælder standpunktet i 2007 kan De Radikales linje beskrives som en nypolitisk højrestandpunkt gennem en kobling mellem miljøarbejde og lavere skat på arbejde.

6.2.3 Kundskabspolitik

Kundskabssyn

Langs den kundskabspolitiske dimension har partiet sagt: ”Uddannelsespolitikken skal styrke den

enkeltes evne til at træffe egne, frie valg, hvor solid, almen uddannelse og mere specialiseret kunnen kombineres.” (RV-1998), intet standpunkt (RV-2001), ”[Universiteter] og andre uddannelser [skal samarbejde] med virksomhederne.” (RV-2005) og intet standpunkt (RV-2007). Standpunktet fra 1998 er af interesse fordi det kombinerer civisme med kompetencisme imens standpunktet 2005 har en tydelig kompetencistisk retning eftersom partiet vil have nærmere samarbejde mellem uddannelsessystemet og det private erhvervsliv.

6.3 Det Konservative Folkeparti

6.3.1 Værdipolitik

Danmarks relation med omverdenen

De Konservatives linje når det gælder Danmarks relation med omverdenen har i de fire studerede valg været: ”Vi har et ansvar for at hjælpe mennesker, der er forfulgt af politiske, religiøse eller etniske grunde.” (KF-1998), ”[Vi skal] give erhvervslivet de bedste vilkår for at klare sig i den internationale konkurrence.” (KF-2001), ”Den danske udenrigspolitik tager initiativer for at styrke den internationale indsats mod terror.” (KF-2005) og intet standpunkt (KF-2007). Partiet havde i valgene 1998 og 2005 nypolitiske standpunkter i det at partiet betonedede Danmarks internationale ansvar imens standpunktet 2001 handlede om Danmarks nationale interesser og kan siges udgøre et gammelpolitisk standpunkt.

Integrationen i det danske samfund

I spørgsmålet om integrationen i det danske samfund har Det Konservative Folkeparti sagt følgende: ”For de flygtninge, der har fået ophold i Danmark, skal der gennemføres en målrettet integrationspolitik, så de kan fungere i vores samfund.” (KF-1998), ”Vi kræver, at alle, der vil være danske statsborgere, har opført sig ordentligt, kan tale og læse dansk og forstår danske værdier.” (KF-2001), ”[Udlændinge med flere] skal lære at vise respekt for danske værdier som f.eks. vores demokrati, ytringsfrihed, religion, kvindesyn og kulturværdier.” (KF-2005) og ”Konservative vil styrke integrationen herhjemme og styrke incitamenterne for både unge og gamle til at yde en ekstra indsats.” (KF-2007). De Konservatives integrationspolitiske linje havde 2001, 2005 og 2007 tydelige gammelpolitiske standpunkter i det at partiet betonedede nationale og økonomiske aspekter for at fremme integrationen i det danske samfund.

Miljø

Partiets miljøpolitiske standpunkter har været: ”Grønne afgifter bruges til gavn for miljøet – ikke for at få penge i statskassen.” (KF-1998), ”Vi vil omlægge registreringsafgiften på biler, så alle biler i snit bliver 15 procent billigere og samtidig belønner dem, der køber en lille og miljørigtig bil frem for en stor og benzinslugende.” (KF-2001), ”Mere fokus på ny teknologi er en af vejene til mere vækst og udvikling, uden at det sker på bekostning af miljøet.” (KF-2005) og ”Konservative er Danmarks grønne parti – og vi ønsker at aflevere et grønnere og mere miljørigtigt Danmark end det, vi overtog.” (KF-2007). Standpunktet 1998 var nypolitisk fordi partiet ville bruge grønne afgifter af økologiske og ikke af økonomiske grunde. Standpunkterne ved de tre andre valg er svære at kategorisere fordi partiet ikke gør nogen afvejning mellem økonomi og økologi.

6.3.2 Fordelingspolitik

Offentlig sektor

I synet på den offentlige sektor har Det Konservative Folkeparti haft følgende linje: ”[Vi vil standse] væksten i den offentlige sektor – 800.000 dygtige mennesker i stat, amter og kommuner må være nok.” (KF-1998), ”Hvis det offentlige sygehusvæsen ikke kan behandle inden for rimelig tid, skal patienten tilbydes behandling på et privat eller udenlandsk sygehus.” (KF-2001), ”Konservative støtter de gennemførte initiativer, der har givet borgerne mere frit valg i forhold til de offentlige velfærdsydelser.” (KF-2005) og ”Aldrig før har vi brugt så mange penge på sundhed og velfærd.” (KF-2007). Standpunkterne 1998, 2001 og 2005 er tydeligt højrepolitiske fordi partiet går ind for at bremse væksten i den offentlige sektor og frit valg-ordninger. Standpunktet 2007 lyder som en kendsgerning fra et regeringsparti.

Skattesystemets udformning

Den konservative skattepolitik har baseret sig på følgende standpunkter: ”Vores mål er, at ingen skal betale mere end 50% i skat af den sidst tjente krone, når en ny skattereform er fuldt gennemført.” (KF-1998), ”[Det Konservative Folkeparti] vil fjerne mellemskatten.” (KF-2001), ”Den konservative vision, er at ingen må betale mere end 50 pct. i skat af en ekstra indsats.” (KF-2005), ”Det er vores vision, at ingen skal betale mere end halvdelen i skat af den sidst tjente krone.” (KF-2007). Partiet går ind for lavere skatter i Danmark og er tydeligt højrepolitisk i dette spørgsmål.

6.3.1 Kundskabspolitik

Kundskabssyn

Inden for kundskabspolitikken har Det Konservative Folkeparti sagt følgende: ”Erhvervslivet skal sikres veluddannet arbejdskraft.” (KF-1998), ”Vi vil sætte dansk, matematik og historie i centrum på de mindre børns skema.” (KF-2001), ”[Vi vil at investeringer] skal bruges på forskning, udvikling, uddannelse og iværksætteri. Det vil være med til at sikre Danmark som et idérigt samfund og medvirke til, at erhvervslivet kommer i front i den globale konkurrence.” (KF-2005) og intet standpunkt (KF-2007). Her har vi også et parti som blander civisisitiske standpunkter (KF-2001) med kompetencistiske (KF-1998/2005).

6.4 Socialistisk Folkeparti

6.4.1 Værdipolitik

Danmarks relation med omverdenen

Folkesocialisternes standpunkter vedrørende Danmarks relation med omverdenen har været: intet standpunkt (SF-1998), ”Vi skal arbejde for, at EU påtager sig et internationalt ansvar for forhandlingerne på miljøområdet.” (SF-2001), ”De danske tropper skal trækkes hjem [fra Irak], og FN skal have ansvaret for genopbygningen af [landet].” (SF-2005) og ”Vi vil bringe Danmark og EU i front inden for grøn energi og handle på klimatruslen nu [...]” (SF-2007). SF har gennem sine standpunkter 2001, 2005 og 2007 en klar nypolitisk tendens i det at partiet betoner verdenssamfundet og EU's rolle inden for områder som freds-, miljø- og klimapolitik.

Integrationen i det danske samfund

SF politik når det gælder integrationen i det danske samfund har været: intet standpunkt (SF-1998/2007), ”De etniske minoriteter skal ikke ud af vagten. De skal ud på arbejdsmarkedet. Derfor skal danskundervisningen have høj prioritet og kombineres med jobtræning el.lign., så man får mulighed for at bruge det danske sprog og lære det danske samfund at kende i praksis.” (SF-2001) og ”[SF kræver] en offensiv indsats mod diskrimination.” (SF-2005). Man kan sige at standpunktet 2001 har en gammelpolitisk retning fordi partiet betoner arbejdsmarked og sprog som vejer til integration. Standpunktet 2005 har en nypolitisk tendens fordi partiet ved dette valg siger at også majoritetssamfundet har et ansvar for at bekæmpe diskrimination som en anden vej for at øge integrationen i det danske samfund.

Miljø

Inden for miljøpolitikken har SF sagt følgende: ”SF vil [...] give høj prioritet til en billiggørelse af den kollektive trafik, således at den kollektive trafik bliver mere attraktiv i forhold til privatbilismen.” (SF-1998), ”SF er imidlertid ikke blinde for, at bilen i visse tilfælde er den eneste praktiske transportmulighed. Vi vil derfor arbejde for, at miljøfremmende teknologiske fremskridt billiggøres.” (SF-2001), ”Vi giver vælgerne chancen for at støtte et parti, der [...] vil slå for miljøet og ikke bare snakke om det – også når der kommer snævre økonomiske særinteresser på tværs [.]” (SF-2005) og ”[Vi vil] opsætte vindmøller og satse på kollektiv trafik.” (SF-2007). Standpunktet 2005 er nypolitisk fordi partiet anser at økologi er vigtigere end visse økonomiske interesser. De andre standpunkter er svære at placere langs en nypolitisk-gammelpolitisk skala. Standpunktet 2001 kan anses at have en tendens mod gammelpolitik fordi partiet udtrykkeligt går ind for teknologi.

6.4.2 Fordelingspolitik

Offentlig sektor

I synet på den offentlige sektor er den folkesocialistiske linje: ”Den offentlige sektor kan og skal fungere bedre, hvilket er det bedste middel imod de borgerliges privatiseringsfelttog.” (SF-1998), ”Velfærden forbedres ikke med udliciteringer, hvis eneste formål er at spare ved dårligere service og nedslidning af de ansatte, eller gennem dyre konsulenter, der tror, at man kan måle alt.” (SF-2001), ”Den offentlige sektor skal være mere effektiv – men for SF er effektivitet noget andet end tempoopskrining og nedskæringer.” (SF-2005) og ”[Vi vil sikre en værdig omsorg] [...] [gennem] 2000 kr. mere i løn pr. måned til personalet.” (SF-2007). Ved samtlige valg har partiet haft en venstrepolitisk standpunkt når det gælder den offentlige sektor. Partiet har sagt nej til privatisering, udlicitering og nedskæringer samt går ind for lønforhøjelse.

Skattesystemets udformning

I spørgsmålet om skatter siger SF at: ”[SF vil give] skattelettelser til lave indkomster samtidig med at progressionen skærpes, b.la. gennem en fjernelse af det skrå skatteloft.” (SF-1998), ”SF ønsker en social retfærdig skat, hvor de stærkeste bærer de tungeste byrder, når de nødvendige ressourcer til f.eks. bedre omsorg, uddannelse og sundhed skal findes.” (SF-2001), ”Dem med små og mellemindkomster skal have lettelser, men de multinationale selskaber, det etablerede erhvervsliv og de mest velstillede i samfundet skal betale mere til fællesskabet.” (SF-2005) og intet standpunkt (SF-2007). Partiet vil at personer med lave indkomster skal betale lavere skatter og at fysiske og juridiske

personer med høje indkomster skal betale mere i skat. I og med dette kan man sige at partiet gennem skærpet progression i skattesystemet har en venstrepolitisk tendens inden for skattepolitikken.

6.4.3 Kundskabspolitik

Kundskabssyn

I synet på kundskab siger Socialistisk Folkeparti: ”[Børn] skal [...] lære at begå sig i fremtidens samfund.” (SF-1998), ”SF vil slå for folkeskolen og dermed modarbejde en udvikling, hvor flere og flere vælger at lade deres børn gå i private eliteskoler.” (SF-2001), intet standpunkt (SF-2005), ”Vi vil skabe en skole, hvor alle børn tidligt oplever glæden ved at regne, skrive og læse [...]” (SF-2007). Eftersom partiet ikke eksplicit taler om øget samarbejde mellem uddannelsessystemet og erhvervslivet kan man drage konklusionen at partiet ikke har præsenteret nogle kompetencistiske standpunkter. Standpunkterne 1998 og 2007 skulle man kunne sige har en lille tendens mod civisismen.

6.5 Dansk Folkeparti

6.5.1 Værdipolitik

Danmarks relation med omverdenen

Når det gælder synet på Danmarks relation med omverdenen siger DF følgende: ”Danmarks grænse skal igen være velbevogtet og sikker.” (DF-1998), ”NATO er et sikkert værn om Danmarks ydre sikkerhed.” (DF-2001), ”Dansk Folkeparti er hundrede procent på de allieredes side i civilisationens kamp mod middelalderlige imamer og deres tilhængere.” (DF-2005) og ”[Omsorgen] for de ældre, de unge, de syge og de svage [...] [er] en kerneydelse, som vi ikke kan udlicitere til udlandet – vi skal have hjertet med.” (DF-2007). Dansk Folkeparti taler 1998, 2001 og 2007 tydeligt i et dansk nationalt interesse og har ved disse valg tydelige gammelpolitiske standpunkter vedrørende Danmarks relation med omverdenen. Standpunktet 2005 betoner imidlertid at Danmark også bør tage internationale initiativer.

Integrationen i det danske samfund

Inden for integrationspolitikken er Dansk Folkepartis linje følgende: ”Vi siger ja til det danske, og nej til det multi-etniske samfund.” (DF-1998), ”Danmark *kan* ikke rumme alverden. Den frie adgang til Danmark nedbryder vor velfærd.” (DF-2001), ”[Udlændinge skal] respektere dansk skik og brug samt danske love og regler.” (DF-2005) og ”Indvandrere skal mødes med krav om en indsats på arbejdsmarkedet og en accept af danske værdier.” (DF-2007). Også i dette spørgsmål har partiet en meget tydelig gammelpolitisk position i det at partiet vil beskytte den nationale identitet.

Miljø

Dansk Folkeparti siger følgende om miljøet: intet standpunkt (DF-1998/2007), ”Teknologien fører ofte til misbrug af knappe ressourcer samt til forurening.” (DF-2001) og ”Kravene til miljøet skal være skrappe og følges af alle.” (DF-2005). Partiet har inden for miljøpolitikken havde 2005 en klar tendens mod nypolitik.

6.5.2 Fordelingspolitik

Offentlig sektor

I synet på den offentlige sektor siger Dansk Folkeparti følgende: ”Sygehusvæsenet skal moderniseres, og ventelisterne skal afskaffes.” (DF-1998), ”Rationalisering af den offentlige sektor og oprydning i unødvendige udgifter er nødvendig.” (DF-2001), ”De borgere, der er kommet i sociale og økonomiske problemer.” (DF-2005) og ”Vores sundhedssektor skal forbedres [og] plejesektoren har brug for flere hænder [...]” (DF-2007). Kun standpunktet 2007 kan siges have en klar venstrepolitisk tendens i det at partiet går ind for ”flere hænder”. I modsætning til andre borgerlige partier taler ikke Dansk Folkeparti om privatisering eller frit valg-ordninger.

Skattesystemets udformning

Dansk Folkeparti siger følgende om skattepolitikken: ”Skatten skal sættes ned, så det igen kan betale sig at arbejde.” (DF-1998), ”Skatterne skal nedsættes, og skattesystemet forenkles.” (DF-2001), ”Når skatterne holdes i ro eller nedsættes, stiger virkelysten, og flere kommer i arbejde.” (DF-2005) og intet standpunkt (DF-2007). Når det gælder skat har partiet en meget tydelig højrepolitisk retning ved de tre første studerede valg. Partiet går eksplicit ind for et lavere skattetryk i Danmark.

6.5.3 Kundskabspolitik

Kundskabssyn

Inden for kundskabspolitikken siger DF at: ”Børn skal kunne læse, skrive og regne, og kende historien.” (DF-1998), ”Støtten til videnskab og forskning øges, og der opstilles klare mål for forskningen.” (DF-2001),

”Børn og unge skal have en ordentlig uddannelse. De skal have lærdom, indsigt og færdigheder, og de skal kende danmarkshistorien, kristendommen og den vestlige kultur.” (DF-2005) og intet standpunkt (DF-2007). Standpunkterne 1998 og 2005 er meget tydeligt civisistiske, imens standpunktet 2001 er svært at afgøre hvis det kan handle om kompetencisme.

6.6 Venstre

6.6.1 Værdipolitik

Danmarks relation med omverdenen

Venstre mener i spørgsmålet om Danmarks relation med omverdenen følgende: ”Danmark har pligt til at sikre flygtninge et fristed, så længe de er på flugt, men flygtninge skal vende tilbage til deres hjemland, så snart situationen tillader det.” (V-1998), ”Vi er nødt til at begrænse tilstrømningen af udlændinge til Danmark.” (V-2001), ”[Vi vil ruste] Danmark til den stigende konkurrence fra øst.” (V-2005) og ”[Vi skal] gøre Danmark uafhængig af energiforsyninger fra udemokratiske lande.” (V-2007). Eftersom partiet 2001, 2005 og 2007 tydeligt definerer nationale interesser kan man drage konklusionen at partiet ved disse valg har gammelpolitiske standpunkter. Standpunktet 1998 er et hybridstandpunkt i det at partiet både taler om internationale forpligtelser men også om nationale begrænsninger vedrørende flygtninge.

Integrationen i det danske samfund

I synet på integrationen i det danske samfund siger Venstre at: intet standpunkt (V-1998), "[Vi skal] gøre mere for at få indvandrere i arbejde og integreret i det danske samfund." (V-2001), "Udlændinge skal hurtigere i gang med danskundervisning. Og der skal være pligt til danskundervisning for familiesammenførte." (V-2005) og "Arbejde er nøglen til god integration, og vi har brug for flere hænder." (V-2007). Eftersom partiet konsekvent taler om arbejdsmarked og sprogkunderskab som vejer til integration indtager partiet i spørgsmålet om integration en gammelpolitisk standpunkt.

Miljø

Venstres miljøpolitik har i de studerede valgmanifeste været: intet standpunkt (V-1998/2001/2005) og "[Man] kan have økonomisk vækst uden at bruge mere energi." (V-2007). Den endelige miljøpolitiske standpunkt fra Venstres valgmanifeste ved de fire studerede valg har en lille tendens mod gammelpolitikken fordi den tydeligt betoner behovet af økonomisk vækst.

6.6.2 Fordelingspolitik

Offentlig sektor

I synet på den offentlige sektor siger Venstre at: "Venstre vil fjerne ventelisterne til sygehusene og give patienterne en lovfæstet ret til selv at vælge hospital – offentligt såvel som privat." (V-1998), i. "[Patienterne] skal have ret til selv at vælge offentlig, et privat eller et udenlandsk." (V-2001) ii. "Venstre vil sikre de ældres ret at vælge, om hjemmehjælp skal leveres af kommunen, af et privat firma eller af en privat person.", "[Vi vil] give dig ret at vælge et privat sygehus, hvis det offentlige ikke kan behandle dig inden for én måned." (V-2005) og "Med Kvalitetsreformen lægger vi op til en nytænkning af hele den offentlige sektor, hvor alle har adgang til velfærd af højeste kvalitet, og arbejdsforholdene bliver bedre." (V-2007). I Venstres valgmanifest 2001 har jeg valgt at kode to standpunkter fordi disse er meget hinanden. 1998, 2001 og 2005 havde partiet klart højrepolitiske standpunkter vedrørende den offentlige sektor eftersom partiet sagde tydeligt ja til frit valg-ordninger og private alternativer. Man må endvidere huske at standpunktet 2007 kommer fra et parti i regeringsstilling.

Skattesystemets udformning

Inden for skattepolitikken siger Venstre: "Venstre vil lægge loft over skatterne og sænke skattetrykket i takt med, at der gennemføres ægte besparelser." (V-1998), "[Vi] vil arbejde utrætteligt for at sænke skatterne." (V-2001), "Venstre vil fastholde skattestoppet, og hvis der bliver råd til det, vil vi sænke skatten på arbejde yderligere." (V-2005) og intet standpunkt (V-2007). Partiet havde standpunkter for lavere skatter og dermed højrepolitiske standpunkter 1998, 2001 og 2005.

6.6.3 Kundskabspolitik

Kundskabssyn

Når det gælder kundskabspolitikken har Venstres linje været: "[Der] skal tages individuelle hensyn til den enkelte elevs behov, så alle får udfordringer." (V-1998), intet standpunkt (V-2001), "[Vi skal] give universiteter og forskningscentre bedre mulighed for at danne selskaber sammen med private virksomheder." (V-2005) og "Skolen skal have et højt fagligt og kreativt niveau." (V-2007). I hvert fald er standpunktet fra 2005 tydeligt kompetencistisk.

6.7 Enhedslisten

6.7.1 Værdipolitik

Danmarks relation med omverdenen

Enhedslistens syn på Danmarks relation med omverdenen har været: ”[Enhedslisten vil i centrum af dansk udenrigspolitik sætte] direkte støtte til projekter og grupper som kæmper for udvikling, menneskerettigheder og demokrati. Pengene kan let skaffes ved nedskæringer på militærbudgettet.” (EL-1998), ”Vi er imod den danske aktive deltagelse i USA’s krige.” (EL-2001), ”[Danske] tropper [skal] trækkes hjem [fra krigen i Irak].” (EL-2005), ”Enhedslisten stemmer for [...] [ethvert] initiativ som fremmer Danmarks internationale rolle som fredelig konfliktmægler – og vi stemmer imod ulovlig og håbløs krigsdeltagelse.” (EL-2007). Når det gælder Danmark og omverdenen har Enhedslisten sat spørgsmålet om at Danmark ikke skal deltage i krige under amerikansk ledelse op på dagsorden. Partiet taler om pacifisme og er tydeligt nypolitisk.

Integrationen i det danske samfund

I synet på integrationen i det danske samfund siger Enhedslisten: ”Enhedslisten siger ja til integration og nej til diskrimination.” (EL-1998), ”Integration er en gensidig proces og ikke en ensidig ensretning af flygtninge og indvandrere.” (EL-2001) og intet standpunkt (EL-2005/2007). Partiet er i dette spørgsmål nypolitisk fordi det går ind for at integration handler om modvirke diskrimination og betragte integration som en gensidig proces.

Miljø

Inden for miljøpolitikken siger De Rød-Grønne¹: ”Industriens jagt på overskud skal vige for rent miljø.” (EL-1998), ”Industriens jagt på profit skal vige for et rent miljø.” (EL-2001), ”Miljøet skal sættes over markedskræfterne.” (EL-2005) og ”Enhedslisten stemmer for [...] [ethvert] skridt i retning af en demokratisk styret energisektor og udvikling af vedvarende energi.” (EL-2007). Partiet sætter økologi foran økonomi 1998, 2001 og 2005 har inden for miljøpolitikken en tydelig nypolitisk tendens.

6.7.2 Fordelingspolitik

Offentlig sektor

Når det gælder den offentlige sektor mener Enhedslisten: ”Velfærdsgaranti – uden privatisering.” (EL-1998), ”Enhedslisten afviser [...] privatisering og udlicitering.” (EL-2001), intet standpunkt (EL-2005) og ”Når andre vil privatisere [...] sygehuse og plejehjem, så vil vi sikre, at [...] velfærd også er fælles i fremtiden.” (EL-2007). Efter partiet klart siger nej til privatisering og udlicitering har partiet i synet på den offentlige sektor en meget venstrepolitisk standpunkt.

Skattesystemets udformning

Enhedslistens holdning til skattepolitik har været følgende: ”En skattereform skal tage fra de rige, og bundfradraget skal hæves, så de laveste indkomster kommer ned i skat. Formueskatten skal genindføres.” (EL-1998), ”[Vi] fik regeringen presset til at indlede en undersøgelse af, hvordan man kan beskatte fremtidige investorer.” (EL-2001), ”Der er penge nok, hvis de multinationale selskaber

¹ Partiets officielle navn er Enhedslisten-De Rød-Grønne.

og de rige betaler skat.” (EL-2005) og ”Enhedslisten stemmer for [...] [ethvert] initiativ der styrker omfordeling fra de rigeste til de fattigste danskere.” (EL-2007). Også i det andre fordelingspolitiske spørgsmål har Enhedslisten en venstrepolitisk tendens. Imidlertid har partiet ligesom SF talt om lavere skatter for personer med lave indkomster.

6.7.3 Kundskabspolitik

Kundskabssyn

Inden for kundskabspolitikken siger de De Rød-Grønne: intet standpunkt (EL-1998/2007), ”Enhedslisten har fået afsat penge til madordninger på skolerne, men vores mål er, alle offentlige indkøb af fødevarer bliver økologiske.” (EL-2001) og ”[Uddannelse] er fremtidens velfærd [.]” (EL-2005). På basis af de kodede standpunkter er det vanskeligt om man kan kategorisere Enhedslisten som et parti med civisistisk eller kompetencistisk tendens.

7. Konklusion

Hensigten med denne opgave var at besvare følgende problemstilling: *Hvordan placerede sig de syv studerede partier langs de tre teoretisk definerede dimensioner?* For at besvare dette spørgsmål er valgmanifestet blevet analyseret og disse har været relevante for forskningsspørgsmålet. På basis af de teoretisk funderede resultater kan man drage nogle konklusioner om de studerede partiers positioner langs de tre definerede dimensioner. Med hjælp af en tabel kan man bestemme partiernes positioner langs den værdipolitiske dimension på følgende måde:

<i>Værdipolitik</i>	Danmarks relation med omverdenen	Integrationen i det danske samfund	Miljø
Socialdemokraterne	Mellem ny- og gammelpolitisk standpunkt	Gammelpolitisk standpunkt	Mellem ny- og gammelpolitisk standpunkt
Det Radikale Venstre	Nypolitisk standpunkt	Mellem ny- og gammelpolitisk standpunkt	Nypolitisk standpunkt
Det Konservative Folkeparti	Nypolitisk standpunkt med lille tendens til gammelpolitik	Gammelpolitisk standpunkt	Nypolitisk standpunkt med lille tendens til gammelpolitik
Socialistisk Folkeparti	Nypolitisk standpunkt	Mellem ny- og gammelpolitisk standpunkt	Nypolitisk standpunkt
Dansk Folkeparti	Gammelpolitisk standpunkt	Gammelpolitisk standpunkt	Nypolitisk standpunkt
Venstre	Gammelpolitisk standpunkt	Gammelpolitisk standpunkt	Gammelpolitisk standpunkt
Enhedslisten	Nypolitisk standpunkt	Nypolitisk standpunkt	Nypolitisk standpunkt

Når det gælder den værdipolitiske dimension i dansk politik er det tydeligt at Venstre og Enhedslisten udgør de partier med de mest markante standpunkter imens de andre partier foruden Dansk Folkeparti har en tendens at både indtage ny- såvel som gammelpolitiske standpunkter hvilket er fuldt konsekvent eftersom spørgsmål om Danmarks relation med omverdenen, integration og miljø til sin karakter er meget forskellige

Når det gælder den fordelingspolitiske dimension ser tilsvarende tabel ud på følgende måde:

<i>Fordelingspolitik</i>	Offentlig sektor	Skattesystemets udformning
Socialdemokraterne	Mellem venstre og højre	Mellem venstre og højre
Det Radikale Venstre	Mellem venstre og højre	Højre
Det Konservative Folkeparti	Højre	Højre
Socialistisk Folkeparti	Venstre	Venstre
Dansk Folkeparti	Lille tendens mod venstre	Højre
Venstre	Højre	Højre
Enhedslisten	Venstre	Venstre

Når det gælder fordelingspolitik er tendensen meget klar: Enhedslisten og Socialistisk Folkeparti står klart til venstre og Det Konservative Folkeparti og Venstre klart til højre. Det Radikale Venstre og Dansk Folkeparti har en centrum-højre tendens imens Socialdemokraterne kan sige stå mellem venstre og højre langs den fordelingspolitiske dimension.

I den sidste af de studerede dimensioner, kundskabspolitikken ser partiernes placering ud på følgende måde:

<i>Kundskabspolitik</i>	Kundskabssyn
Socialdemokraterne	Tendens mod kompetencisme
Det Radikale Venstre	Tendens mod kompetencisme
Det Konservative Folkeparti	Tendens mod kompetencisme
Socialistisk Folkeparti	Tendens mod civisisme
Dansk Folkeparti	Tendens mod civisisme
Venstre	Tendens mod kompetencisme
Enhedslisten	Intet kodet standpunkt

Langs denne politiske dimension kan man kun sige begyndende tendenser til en måske kommende vigtig skillelinje i dansk politik. Ikke desto mindre kan måske ny forskning vise hvilken betydning kundskabspolitikken faktisk har i moderne dansk politik.

8. Undersøgte valgmanifest

Socialdemokratiet (1998): Det kan gå to veje: Vores vej – Deres vej
Socialdemokratiet (2001) Mennesker Først: Fri og fælles i det 21. århundrede – Socialdemokratiets valgudspil

Socialdemokraterne (2005) Valgprogram
Socialdemokraterne (2007) Vi vælger velfærd

Det Radikale Venstre (1998) Frihed og fælleskab
Det Radikale Venstre (2001) Det Radikale Venstres valgudtalelse – 3. november 2001
Det Radikale Venstre (2005) VALGUDTALELSE – Fra Det Radikale Venstres udvidede hovedbestyrelsesmøde 22.01.05
Det Radikale Venstre (2007) Hovedbestyrelsens valgudtalelse fra mødet 27.01.2007

Det Konservative Folkeparti (1998) Vilje til resultater
Det Konservative Folkeparti (2001) Det Konservative Folkeparti har vilje til fornyelse...
Det Konservative Folkeparti (2005) Valgudtalelse: Mod til at skabe sammenhæng
Det Konservative Folkeparti (2007) Vi holder Danmark på sporet

Dansk Folkeparti (1998) Dansk Folkeblad: Valg-udgave 2. årgang Nr 2 Marts 1998
Dansk Folkeparti (2001) Danmarks fremtid: dit land – dit valg...
Dansk Folkeparti (2005) - dit land - dit valg...
Dansk Folkeparti (2007) Stram udlændingepolitik og ægte velfærd

Socialistisk Folkeparti (1998) SF gør en forskel – Valgudtalelse vedtaget af hovedbestyrelsen 24. februar 1998 i København
Socialistisk Folkeparti (2001) Valgudtalelse: Velfærd og forandring – Valgudtalelse fra SF's Landsmøde d. 11. – 13. maj 2001 i Fredericia
Socialistisk Folkeparti (2005) Social retfærdighed og miljø
Socialistisk Folkeparti (2007) Det' ingen hemmelighed at SF vil knokle for en bedre hverdag for dig og dine

Venstre (1998) Det vil Venstre
Venstre (2001) Tid til forandring
Venstre (2005) Venstre: Så ved du, det bli'r til noget
Venstre (2007) Et endnu bedre samfund

Enhedslisten (1998) Ta' parti – Styrk venstrefløjen: 10 skridt i den rigtige retning
Enhedslisten (2001) 10 skridt i den rigtige retning
Enhedslisten (2005) Hvis du vil en anden verden...
Enhedslisten (2007) Enhedslistens politik

9. Kilder

- Andersen, Thomas N. (10.03.2010) "Partiet Fokus støtter Lars Løkke" (*Jyllands-Posten*: http://jp.dk/indland/indland_politik/article2005490.ece, senest besøgt 26. maj 2010)
- Anderson, Christopher J. (1995) "Dynamics of Public Support for Coalition Governments" (*Comparative Political Studies* 28, 3: 350-83)
- Antorini Christine; Dahl, Henrik & Lars Goldschmidt (2002) *Det ny systemskifte* (Gyldendal)
- Bale, Tim (2005) *European Politics: A Comparative Introduction* (Palgrave Macmillan)
- Beck, Ulrich (2004) *What is Globalization?* (Polity Press)
- Bille Lars & Karina Pedersen (2004) "Electoral Fortunes and Responses of the Social Democratic Party and Liberal Party: Ups and Downs". I *Political Parties and Electoral Change* (Sage)
- Bieber, Christoph (2000) "Revitalizing the Party System or *Zeitgeist*-on-line? Virtual Party Headquarters and Virtual Party Branches in Germany". I *The Internet, Democracy and Democratization* (Routledge)
- Bjereld, Ulf & Marie Demker (2008) *Kampen om kunskaben: Informationssamhällets politiska skiljelinjer* (Hjalmarsen & Högberg)
- Bjereld (29.12.2009), korrespondance per e-mail
- Borg, Olavi (1966) "Basic Dimensions of Finnish Party Ideologies: A Factor Analytical Study" (*Scandinavian Political Studies* 1, A1: 94-117)
- Budge, Ian (1994) "A New Spatial Theory of Party Competition: Uncertainty, Ideology and Polict Equilibria Viewed Comparatively and Temporally" (*British Journal of Political Science* 24, 4: 443-67)
- Budge, Ian (2000) "Expert Judgements of Party Policy Positions: Uses and Limitations in Political Research" (*European Journal of Political Research* 37, 1: 103-13)
- Budge, Ian & Judith Bara (2001a) "Introduction: Content Analysis and Political Texts". I *Mapping Policy Preferences: Estimates for Parties, Electors and Governments 1945-1998* (Oxford University Press)
- Budge, Ian & Judith Bara (2001b) "Manifesto-based Research: A Critical Review". I *Mapping Policy Preferences: Estimates for Parties, Electors and Governments 1945-1998* (Oxford University Press)
- Budge, Ian; Klingemann, Hans-Dieter; Volkens, Andrea, Bara, Judith & Eric Tanenbaum (2001) *Mapping policy preferences: Estimates for Parties, Electors and Governments 1945-1998* (Oxford University Press)
- Budge, Ian & Richard I. Hofferbert (1990) "Mandates and Policy Outputs: US Party Platforms and Government Expenditures" (*American Political Science Review* 84, 1: 111-31)
- Budge, Ian & Richard I. Hofferbert (1992) "The Party Mandate and the Westminster Model: Election Programmes and Government Spending in Britain" (*British Journal of Political Science*, 22, 2: 151-82)
- Budge, Ian & Hans-Dieter Klingemann (2001) "Finally! Comparative Over-time Mapping of Party Policy Movement". I *Mapping Policy Preferences: Estimates for Parties, Electors and Governments 1945-1998* (Oxford University Press)
- Budge, Ian; Klingemann, Hans-Dieter; Volkens Andrea; Bara, Judith & Eric Tanenbaum (2006) *Mapping Policy Preferences II: Estimates for Parties, Electors, and Governments in Eastern Europe, European Union, and OECD 1990-2003* (Oxford University Press)
- Budge, Ian; Robertson, David & Derek J. Hearl (red.) (1987) *Ideology, Strategy and Party*

- Change: Spatial Analyses of Post-War Election Programmes in 19 Democracies* (Cambridge University Press)
- Dalton, Russell J. Dalton; Beck, Paul Allen & Scott C. Flanagan (1984) "INTRODUCTION: Electoral Change in Advanced Industrial Countries". I *Electoral Change in Advanced Industrial Democracies: Realignment or Dealignment?* (Princeton University Press)
- Downs, Anthony (1957) *An Economic Theory of Democracy* (Harper & Row)
- Duménil, Gérard & Dominique Lévy (2004) "The Economics of U.S. Imperialism at the Turn of the 21st Century" (*IX Jornadas de Economía Crítica*)
- Eley, Geoff (2002) *Forging Democracy: The History of the Left in Europe 1850-2000* (Oxford University Press)
- Fagerholm, Anders (2008) "Gammal eller ny politik? Den finländska yttervänsterns Ideologiska profiler efter realsocialismens sammanbrott" (*Politiikka* 50, 4: 224-37)
- Gerlach, Mette (20.05.2010) "SF-bagland vil samarbejde med DF" (*Danmarks Radio*: <http://www.dr.dk/Nyheder/Politik/2010/05/20/145348.htm>, senest besøgt 26. maj 2010)
- Gibbons, Matthew (2003) *An Annotated Bibliography of New Zealand Election Programmes Since 1905* (Department of Political Science and Public Policy at the University of Waikato)
- Gibbons, Matthew (2009a) *New Zealand Political Parties' Policies* (upubliceret Powerpoint-præsentation)
- Gibbons, Matthew (2009b) *New Zealand Political Parties' Policies* (New Zealand Political Studies Association Conference)
- Downs, Anthony (1957) *An Economic Theory of Democracy* (Harper and Row)
- Ginsberg, Benjamin (1976) "Elections and Public Policy" (*The American Political Science Review* 70, 1: 41-9)
- Hansen, Martin Ejnar (2006) "Er dårligere data bedre end ingen data? En discussion af brugbarheden af de danske valgprogramdata" (*Politica* 38:2, 210-23)
- Harvey, David (2007) *A Brief History of Neoliberalism* (Oxford University Press)
- Hibbs Jr., Douglas A. (1977) "Political Parties and Macroeconomic Policy" (*American Political Science Review* 71, 4: 1467-87)
- Hofferbert, Richard I. & Hans-Dieter Klingemann (1990) "The Policy Impact of Party Programmes and Government Declarations in the Federal Republic of Germany" (*European Journal of Political Research*, 18, 3: 277-304)
- Hoge, Warren (01.11.2001) World Briefing – Europe: Denmark: Premier Calls Quick Election (The New York Times)
- Huber, John & Ronald Inglehart (1995) "Expert Interpretations of Party Space and Party Locations in 42 Societies" (*Party Politics* 1, 1: 73-11)
- Inglehart, Ronald & Hans Klingemann (1976) "Party Identification, Ideological Preference and the Left-Right Dimension among Western Publics". I *Party Identification and Beyond: Representations of Voting and Party Competition* (Wiley)
- Inglehart, Ronald (1977) *The Silent Revolution* (Princeton University Press)
- Kitschelt, Herbert (1994) *The Transformation of European Social Democracy* (Cambridge University Press)
- Laver, Michael & Budge, Ian (red.) (1992) *Party Policy and Government Coalitions* (London: Macmillan/New York: St. Martins)
- Laver, Michael & John Garry (2000) "Estimating Policy Positions from Political Texts" (*American Journal of Political Science* 44, 3: 619-34)
- Lijphart, Arend (1977) *Democracy in Plural Societies: A Comparative Exploration* (Yale

- University Press)
- Melin, Harri (1999) ”Katosivatko luokat?”. I Mikä Suomessa muutui? Sosiologinen kuva 1990-luvusta [”Har klasserne forsvundet?”. I Hvad er blevet ændret i Finland? Sosiologisk bild fra 1990’erne] (Gaudeamus)
- Mikhaylov, Slava, Laver, Michael & Kenneth Benoit (2008) “Coder Reliability and Misclassification in the Human Coding of Party Manifestos” (Præsenteret ved Midwest Political Science Association Annual Conference 2008)
- McDonald, Michael D. & Ian Budge (2005) *Elections, Parties, Democracy: Conferring the Median Mandate* (Oxford University Press)
- Morgan, Michael-John (1976) *The Modelling of Government Coalition Formations: A Policy-Based Approach with Interval Measurement* (University of Michigan, Phd-afhandling)
- Meneses Poncio, Luis Carlos & Juan Pablo Rincón-Zapatero (1999) ”Negación interna de la política electoral de un partido” [Intern forhandling i valgpolitik i et politisk parti] (*Rect@* 7, 1: 418-26)
- Pedersen, Karina & Tim Knudsen (2006) ”Denmark: Presidentialization in a Consensual Democracy”. I *The Presidentialization of Politics: A Comparative Study of Modern Democracies* (Oxford University Press)
- Peytibi F. Xavier; Rodríguez, José A. & Gutiérrez-Rubí, Antoni (2008) ”La experiencia de las elecciones generales del 2008” [Erfaringen fra det almindelige valg 2008] (*Revista de Internet, Derecho y Política* 7: http://www.uoc.edu/idp/7/dt/esp/peytibi_rodriguez_gutierrez.pdf)
- Robertson, David (1976) *A Theory of Party Competition* (Wiley)
- Schedler, Andreas (1998) “The Normative Force of Electoral Promises” (*Journal of Theoretical Politics* 10, 2: 191-214)
- Schofield, Norman & Michael Laver (1985) “Bargaining Theory and Portfolio Payoffs in European Coalition Governments, 1945-1983” (*British Journal of Political Science* 15, 2: 143-64)
- Semetko, Holli A. (2006) ”Parties in the Media Age”. I *Handbook of Party Politics* (Sage)
- Skou, Kaare R. (2005) *Dansk Politik* (Aschehoug)
- Sommer Harrits, Gitte; Prieur, Annick; Rosenlund, Lennart & Jakob Skjøtt-Larsen (2010) “Class and Politics in Denmark: Are Both Old and New Politics Structured by Class?” (*Scandinavian Political Studies* 33, 1: 1-27)
- Svane, Anne Metter (2010-05-20) ”DF åbner for samarbejde med S” (*Jyllands-Posten*, http://jp.dk/indland/indland_politik/article1791872.ece, senest besøgt 26 maj. 2010)
- Stokes, Donald (1963) “Spatial Models of Party Competition”. I *Elections and the Political Order* (Wiley)
- Tagliabue, John (10.11.2007) “Denmark’s Unabashed Lightning Rod of Immigration” (*The New York Times*)
- Thomas, John C. (1975) *The Decline of Ideology in Western Political Parties: A Study of Changing Policy Orientations* (Sage)
- Vassallo, Francesca & Clyde Wilcox (2006) “Party as a Carrier of Ideas”. I *Handbook of Party Politics* (Sage)
- Volkens, Andrea (2001) “Manifesto Research Since 1979: From Reliability To Validity”. I *Estimating the Policy Position of Political Actors* (Routledge)
- Warwick, Paul V. (2000) “Policy Horizons in West European Parliamentary Systems” (*European Journal of Political Research* 38, 1: 37-61)
- Weisberg, Herbert F. & Jarold G. Rusk (1970) “Dimensions of Candidate Evaluation” (*The American Political Science Review* 64, 4: 1167-85)

Zilliacus, Kim O.K. (2001) "'New Politics' in Finland: The Greens and the Left Wing in the 1990s" (*West European Politics* 24, 1: 27-54)